

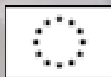

FÖRETRÄDARE I ASYLFÖRFARANDET

Guide till företrädare för minderåriga asylsökande

MAAHANMUUTTOVIRASTO
MIGRATIONSVERKET
FINNISH IMMIGRATION SERVICE

ERF

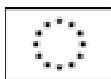
FLYKTINGRÅDGIVNINGEN RF

FÖRETRÄDARE I ASYLFÖRFARANDET

Guide till företrädare för minderåriga asylsökande

MAAHANMUUTTOVIRASTO
MIGRATIONSVERKET
FINNISH IMMIGRATION SERVICE

ERF

FLYKTINGRÅDGIVNINGEN RF

Projektet har fått stöd av Europeiska flyktingfonden.
Författaren svarar själv för de åsikter som framförs i publikationen och Europeiska kommissionen svarar inte för slutsatser som grundar sig på uppgifterna.

ISBN 978-951-97605-8-2 (hft.)
ISBN 978-951-97605-9-9 (PDF)

© Flyktingrådgivningen rf

Bilder: Teemu Kuusimurto
Ombrytning och tryck: AT-Julkaisutoimisto Oy, Helsinki 2010

Innehåll

MINDERÅRIGA ASYLSÖKANDE SOM HAR ANLÄNT UTAN VÅRDNADSHAVARE ...	5
ASYLFÖRFARANDETS UTVECKLINGSPROJEKT, ERF-PROJEKTET 2009	6
SÄRDRAG KÄNNETECKNANDE FÖR MINDERÅRIGA ASYLSÖKANDE.....	
ASYLFÖRFARANDE.....	8
Allmänt.....	8
Att inlämna asylansökan	10
Att utse företrädare.....	11
Före asylförhöret.....	12
Utredning av identitet, resrutt och inresa i landet	13
Rättsmedicinsk bestämning av ålder	17
Före asylförhöret.....	17
Migrationsverkets asylförhör	18
Före beslutet	21
Beslutets tillkännagivande.....	22
Positivt beslut	23
Överklagan till Helsingfors förvaltningsdomstol och Högsta förvaltningsdomstolen	23
Avvisande	24
Dublinförfarandet.....	24
Offer för människohandel	26
Minderårigas tagande i förvar	26
Tystnadsplikt.....	27
Information	27
Byte av jurist.....	27
Avslutande av företrädarens uppdrag.....	27
UPPEHÅLLSTILLSTÅND.....	29
Asyl	29
Uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd	29
Uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd.....	29
Uppehållstillstånd på andra grunder	29
Uppehållstillstånd på individuella mänskliga grun	29
Uppehållstillstånd till offer för människohandel	30
Tillfälligt uppehållstillstånd på grund av att utresa från landet förhindrats (s.k. B-tillstånd).....	30
TYP AV UPPEHÅLLSTILLSTÅND.....	31

MINDERÅRIGA ASYLSÖKANDE SOM HAR ANLÄNT UTAN VÅRDNADSHAVARE

År 2008 ansökte 706 och år 2009 sammanlagt 544 minderåriga som anlänt utan vårdnadshavare om asyl i Finland. De här barnen som har anlänt till Finland utan föräldrar eller annan vårdnadshavare befinner sig i en särskilt sårbar situation.

Ett barn som ansöker om internationellt skydd är inte bara en asylsökande, utan framför allt ett barn som antingen har förlorat sina föräldrar eller vårdnadshavare eller som har blivit separerat från dem. Barnet har rest en lång, ofta riskfylld väg för att hitta trygghet. Han/hon har nödvändigtvis inte i särskilt hög grad under en längre tidsperiod haft möjlighet att själv påverka sitt liv. Då det gäller en minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare bör man komma ihåg att man under hela asylofförandet i första hand bör behandla honom/henne som ett barn, och att han/hon behöver en särskild trygghet eftersom han/hon är minderårig.

De flesta av de här barnen kommer från länder där det råder krigstillstånd eller en militär konflikt, och där de mänskliga rättigheterna ytterst sällan beaktas. Barnet kan fly undan kriget, men också undan de konflikter och faror som kriget har förorsakat. Barnet kan vara i fara på grund av förföljelse som riktas mot barnet eller mot föräldrarna. Ibland flyr barnet undan hot som riktas mot honom/henne av den egna familjen eller släktingar, som tvångsäktenskap, hedersvåld eller stympling. Föräldrarna eller andra vårdnadshavare kan också skicka bort sina barn för att ge dem en bättre framtid.

Oavsett vilken av de ovan nämnda orsakerna som ligger till grund för att barnet har lämnat sitt hemland har ett asylsökande barn som har anlänt utan vårdnadshavare i allmänhet haft ett mycket litet inflytande på sin egen nödställda och sårbara situation.

ASYLFÖRFARANDETS UTVECKLINGSPROJEKT, ERF-PROJEKTET 2009

Asylförfarandets utvecklingsprojekt är ett fortsättningsprojekt för det projekt som påbörjades 2008 för att utveckla asylförhören. Under det första verksamhetsåret gjordes en omfattande utredning av nuläget gällande de asylförhör som utförs av Migrationsverket, och man utarbetade rekommendationer för hur asylförhören kunde utvecklas.

Under år 2009 har man strävat efter att hitta lösningar för de viktigaste utvecklingsobjekt som man under projektets utredningsfas uppmärksammade inom information till asylsökande, asylförhör och utbildning av de aktörer som deltar i asylförhör. Företrädarna för minderåriga asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare samt de aktörer som arbetar med dem anser det viktigt att man för företrädarna utarbetar anvisningar som berör asylförfarandet.

För projektet samlade man en expertgrupp bestående av sakkunniga inom olika branscher. De kommenterade och framförde önskningsgällande det utbildningsmaterial som skulle utarbetas.

Projektet har genomförts som ett samarbete mellan Flyktingrådgivningen och Migrationsverket. Minna Siitonen från Flyktingrådgivningen har fungerat som projektledare. Europeiska flyktingfonden (ERF) deltar i finansieringen av projektet.

SÄRDRAG KÄNNETECKNANDE FÖR MINDERÅRIGA ASYLSÖKANDE

För varje asylsökande barn som har anlänt utan vårdnadshavare utses vanligtvis i Finland en företrädare. Han/hon är barnets enda företrädare som har laglig rätt att som vårdnadshavare föra barnets talan. En viktig uppgift är att övervaka att man på bästa möjliga sätt ser till barnets bästa. Till företrädarens uppgifter hör huvudsakligen kontakt med myndigheter, det rättsliga biträdet samt övriga aktörer inom asylförfarandet.

Att se till barnets bästa betyder att barnet alltid ses och behandlas som en individ, och att man beaktar barnets nationella, språkliga, religiösa och kulturella bakgrund samt i möjligaste mån barnets behov, önskemål och åsikter. Företrädaren bör komma ihåg att barnet under hela tiden för asylförfarandet har rätt att bli hört i frågor som gäller honom/henne, såvida detta är möjligt med hänsyn till barnets ålder och utvecklingsnivå. Barnet har rätt att konfidentiellt prata om saker som berör honom/henne och har också rätt att få information om sina rättigheter och de tjänster som finns att tillgå. Vidare har barnet rätt att få information om asylförfarandet, spårning av familjen, situationen i hem- eller vistelselandet samt återförening med familjen.

Företrädaren bör sträva efter att samarbetet med de olika aktörerna löper så smidigt som möjligt, då företrädaren har förordnats att bevaka det asylsökande barnets intressen under förfarandet på samma sätt som en vårdnadshavare skulle göra.

Syftet med den här guiden är att, särskilt till nya företrädare, tillhandahålla grundläggande information om asylförfarandet och företrädarens uppgifter i samband med detta.

ASYLFÖRFARANDE

Allmänt

Alla människor, såväl barn som vuxna, har rätt att ansöka om asyl utanför det egna landet eller det permanenta bosättningslandet. Ansökan om asyl är en mänsklig rättighet som finns upptagen i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, i FN:s konvention om flyktingarnas rättsliga ställning samt i Finlands utlänningslag.

Ansökan om internationellt skydd som berör en minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare genomgår samma process som en vuxen persons ansökan. En minderårigs ansökan bör dock i enlighet med 6 § i utlänningslagen behandlas med påskyndat förfarande, och man måste vid beslutsfattandet fästa särskild uppmärksamhet vid barnets bästa samt vid frågor som berör barnets utveckling och hälsa. Innan beslut som berör ett barn som har fyllt 12 år fattas måste barnet höras, såvida det inte är tydligt att ett sådant hörande inte krävs. Barnets åsikter bör också beaktas i enlighet med barnets ålder och utvecklingsnivå. Yngre barn kan också höras i de fall barnet har nått en sådan utvecklingsnivå att hans/hennes åsikter kan beaktas.

Utredningsskyldigheten för en minderårig gällande grunderna för internationellt skydd proportioneras enligt barnets ålder och kan generellt inte vara lika omfattande som utredningsskyldigheten gällande en vuxen asylsökande. Även om man strävar efter att fatta brådskande beslut när det gäller barn kan behandlingstiderna ändå bli mycket långa. Medan behandlingstiden för minderårigas asylansökan år 2008 i genomsnitt var 115 dagar hade den år 2009 förlängts till 192 dagar. För en asylsökande är väntan alltid en tung tid som för barn blir ännu tyngre om barnet inte är tillsammans med sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare, om barnet har upplevt något traumatiskt i sitt hemland eller under resan, och på grund av en osäker framtid. Föräldraren och övriga personer i barnets omgivning bör kontinuerligt sträva efter att bygga upp en trygg och förtroendeingivande miljö, också i de fall det är sannolikt att barnet inte får tillstånd att stanna i Finland.

Varje asylansökan behandlas individuellt. Vid undersökning och tillhandahållande av internationellt skydd är myndigheterna bundna av Finlands utlänningslag samt EU-bestämmelser, internationella konventioner och de resolutioner som Finland har förbundit sig till.

I Finland kan man personligen inlämna en asylansökan till polismyndigheten eller gränsbevakningsväsendet. Man kan inte ansöka om asyl från utlandet.

När asylansökan har lämnats in inleder myndigheterna en asylutredning. Polisen eller gränsbevakningsväsendet utför först en intervju där man utreder den sökandes identitet, resrutten och inresa till Finland.

Polisen eller gränsbevakningsväsendet utreder också om barnet har varit asylsökande i en annan medlemsstat inom EU eller i Norge, Schweiz eller på Island. Dessutom utreder man om barnet har några familjemedlemmar i dessa länder. En minderårigs asylansökan behandlas huvudsakligen i det land där hans eller hennes familjemedlemmar är lagligt bosatta, eller om barnet inte har några familjemedlemmar i avtalsländerna, i det land där han eller hon först har ansökt om asyl. Detta innebär att olaglig vistelse i ett annat europeiskt land inte är en grund för att avvisa honom eller henne till landet i fråga.

Om asylansökan behandlas i Finland genomför Migrationsverket, eller i undantagsfall polisen, själva asylförhøret. Under asylförhøret utreder man orsakerna till att barnet har varit tvunget att lämna sitt hemland. Under asylförhøret utreder man också om det finns övriga grunder på basis av vilka man kan bevilja uppehållstillstånd för barnet i Finland. Migrationsverket fattar sitt beslut på basis av vad barnet har berättat, dokumentbevis, samt uppgifter om situationen gällande mänskliga rättigheter och säkerhet i barnets hemland. Om Migrationsverkets beslut är positivt beviljas barnet uppehållstillstånd i Finland, antingen på grund av flyktingstatus, behov av alternativt skydd eller på andra grunder. Om Migrationsverket anser att den asylsökande inte har kunnat uppvisa grund för uppehållstillstånd fattar man ett negativt beslut och beslutar i allmänhet samtidigt om att den asylsökande ska avvisas eller utvisas, såvida det inte framkommer sådana orsaker på grund av vilka man inte bör utvisa personen från landet.

Migrationsverket sänder beslutet till polismyndigheten på den asylsökandes bostadsort, och polisen tillkännager beslutet. Den asylsökande har rätt att överklaga beslutet till Helsingfors förvaltningsdomstol. Skriftliga anvisningar för överklagan medföljer beslutet. Efter beslut i Helsingfors förvaltningsdomstol kan man lämna in en överklagan till Högsta förvaltningsdomstolen (HFD), såvida HFD beviljar prövningstillstånd. När alla metoder för överklagan i hemlandet har utnyttjats kan beslutet överklagas vidare till Europeiska människorättsdomstolen (EMD).

Tingsrätten utser en företrädare för en minderårig asylsökande som har anlänt till Finland utan vårdnadshavare, och denna företrädares uppgift är att bevaka barnets intressen under tiden för asylförfarandet.

Den asylsökande har enligt lag rätt att använda sitt modersmål eller tolk för ett sådant språk han eller hon förstår. Den asylsökande har också rätt till juridisk hjälp vid behandling av ärendet. Företrädaren för en minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare bör se till att barnet under förfarandet har tillgång till tolk och biträde.

Att inlämna asylansökan

Asylansökan måste inlämnas personligen. Ansökan inlämnas antingen till polisen eller till gränsbevakningsväsendet. Asylansökan bör inlämnas direkt vid ankomst till landet eller så snart som möjligt efter det. I vissa fall kan ansökan inlämnas senare, till exempel om det har skett förändringar i hemlandets förhållanden under den tid man har vistats i Finland.

Den myndighet som tar emot ansökan ger den asylsökande en blankett för ansökan om asyl, vilken han eller hon ska fylla i. Myndigheten kallar en tolk till platsen eller ordnar med tolkning per telefon. Man berättar för barnet att han eller hon på blanketten på sitt modersmål bör ange de huvudsakliga orsakerna till att han eller hon ansöker om asyl, och han eller hon måste också underteckna blanketten. Om barnet är analfabet fyller myndigheten med hjälp av tolken i blanketten för barnet.

Myndigheterna antecknar den asylsökandes personuppgifter och nationalitet samt gör en signalementsbeskrivning, d.v.s. fotografi och fingeravtryck, som sparas i identifieringsregistret över utlänningar och när det gäller ansökanden äldre än 14 år också i Eurodac-registret. Dessutom görs för dem som fyllt 14 år en s.k. Eurodac-fingeravtrycksjämförelse, med hjälp av vilken man utreder den asylsökandes vistelse och ansökningar i andra länder i Europa. Myndigheten kan undersöka bagage som den asylsökande har med sig för att utreda om det finns dokument som styrker identiteten eller t.ex. biljetter som berättar om resrutten.

Till en minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare ger man en blankett för personuppgifter från Migrationsverket för att senare eventuellt kunna spåra barnets vårdnadshavare. I de fall barnet är analfabet får han eller hon hjälp med att fylla i blanketten.

För ett barn som ansöker om asyl berättar man om asylförfarandet samt de rättigheter och skyldigheter han eller hon har under förfarandet. Efter att ett inledande förhör har hållits ordnas inkvartering i ett grupphem, och han eller hon transporteras dit. Myndigheterna kan ta den asylsökande i förvar om det med hänsyn till utlänningsens personliga och övriga förhållanden finns grundad anledning att anta att han eller hon genom att hålla sig undan eller på annat sätt förhindrar eller avsevärt försvårar beslutsfattande som gäller honom eller henne själv eller verkställigheten av beslut som gäller avlägsnande ur landet, tagande i förvar är nödvändigt för att utreda utlänningsens identitet då den är oklar, eller om det med hänsyn till utlänningsens personliga och övriga förhållanden finns grundad anledning att anta att han eller hon gör sig skyldig till brott i Finland (Utlänningslagen 121 §). Innan en person som inte har fyllt 18 år tas i förvar skall en företrädare för socialmyndigheten höras.

En minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare kan tas i förvar på ovan nämnda grunder i Krämertskog flyktingsförläggning, men får inte ens tillfälligt placeras i fängelseutrymmen.

Att utse företrädare

Då barn eller ungdomar placeras i grupphem, inlämnar grupphemets föreståndare eller socialarbetaren en ansökan till tingsrätten om att en företrädare skall utses för barnet.

Mottagningscentralen tar kontakt med företrädaren och ger förslag om den som ska företrädas. Företrädaren träffar barnet i grupphemmet, och då undertecknar både barnet och företrädaren ett avtal om att företräda och att företrädas. Samtidigt berättar företrädaren för barnet om företrädarens uppgifter. Det är viktigt att barnet förstår att det är företrädarens uppgift att se till barnets intressen och att företrädaren är närvarande under alla skeden i asylförfarandet. Det är viktigt att den som blir företrädare i det här skedet berättar för barnet att den dagliga vården och uppfostran inte hör till företrädarens uppgifter. Under det här mötet bekantar sig företrädaren och barnet ytligt med varandra, företrädaren frågar inte i detta skede mer ingående om barnets bakgrund.

Företrädaren bör också vara beredd på att barnet kan vara traumatiserat eller att barnet av andra orsaker har svårt att lita på vuxna. Det kan vara svårt att få kontakt med ett sådant barn och det kräver tålmod av företrädaren. Företrädaren måste verkligen ha tid att sköta barnets ärenden, eftersom det kan röra sig om en längre tidsperiod. Att till exempel

ordna asylförhör och intervjuer kräver att de olika aktörernas tidsplaner kan anpassas till varandra. Även i detta fall måste man komma ihåg att barnet kommer i främsta rummet och att en långt utdragen process kan i allmänhet inte anses vara till barnets bästa.

Då företrädaren har förklarat sig villig att anta uppgiften, lämnar mottagningscentralen in en ansökan till tingsrätten. Tingsrätten sänder beslutet om förordnande av företrädare till grupphemmet, företrädare och Migrationsverket.

Särskilt i det fall att nyligen har börjat arbeta som företrädare är det av yttersta vikt att han/hon i ett så tidigt skede som möjligt bekanttar sig med hur asylförfarandet framskrider.

Före asylförhöret

Grupphemets socialarbetare gör en inledande intervju med barnet, i vilken även företrädaren bör delta. Under intervjun får företrädaren information om barnets bakgrund och erfarenheter, utan att barnet nödvändigtvis behöver berätta allt på nytt, till exempel vid ett möte med en jurist, eftersom företrädaren då kan informera biträdet om vad som framkommit under intervjun. Företrädaren kan antingen samtidigt eller under ett separat ordnat möte berätta för barnet om asylförfarandet och rätten till rättsligt biträde. I enlighet med asylanvisningarna bör mottagningscentralen informera den asylsökande om de aktörer som erbjuder juridisk hjälp. Då det gäller minderåriga asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare kan företrädaren informera barnet om detta och med barnet komma överens om möte med en jurist. Företrädaren bör närvara vid alla möten med juristen, även i de fall mötet ordnas som ett s.k. telefonmöte. Under ett telefonmöte är företrädaren tillsammans med barnet på mottagningscentralen.

Det är uttryckligen företrädarens uppgift att skapa en förtrolig stämning vid förberedelserna inför intervjun och asylförhöret. Företrädaren bör förklara för barnet att det, med tanke på barnets intressen, är väsentligt att barnet sanningsenligt kan och också bör berätta om sin bakgrund och sina erfarenheter. Barnet kan ha dåliga erfarenheter av myndigheterna i hemlandet, eller myndigheter som barnet mött under sin resa, vilket kan leda till att barnet är oroligt innan intervjun. Det är viktigt att företrädaren får barnet att lita på de myndigheter som sköter barnets ärenden i Finland. Företrädaren behöver å andra sidan inte ingripa vid eventuella motstridiga uppgifter i barnets berättelse och det är inte heller företrädarens uppgift att bedöma vilka uppgifter i barnets berättelse som är väsentliga då man utreder grunderna för uppehållstillstånd. Juristen bedömer vilka frågor i ärendet som är väsentliga och kan begära ytterligare uppgifter.

Om det i barnets hälsotillstånd föreligger något som kan inverka på hur intervjun framskrider måste företrädaren meddela detta på förhand till intervjuaren. Även då tolkens eller intervjuarens kön kan påverka hur

barnet klarar av att berätta bör företrädaren meddela detta till myndigheterna. Företrädaren kommer överens om tidtabellen för intervjun så att barnets intressen under intervjun beaktas så väl som möjligt. Det är bättre att tidpunkten för intervjun skjuts upp, till exempel på grund av att det inte är möjligt att få en kvinnlig tolk, än att intervjun genomförs så att barnet inte vågar eller skäms för att berätta om vad som har hänt honom eller henne. Barnet har rätt att berätta om sina erfarenheter på sitt modersmål eller på ett språk han eller hon behärskar. Företrädaren måste alltså säkerställa att den tolk som används under intervjun talar samma språk och dialekt som barnet. Företrädaren bör också sträva efter att med mottagningscentralen och övriga aktörer komma överens om att barnet i möjligaste mån alltid får samma tolk. Att använda samma yrkeskunniga tolk stärker förtroendet och barnet behöver inte gång på gång berätta sin historia med hjälp av en ny tolk.

Det är enklare för barnet att komma till intervjun om företrädaren på förhand har berättat vad som kommer att hända under intervjun. Företrädaren bör förklara för barnet vem som kommer att delta i förhöret och vilka deras uppgifter är. Det finns skäl att särskilt betona att alla personer som deltar i intervjun har tystnadsplikt och att barnet fritt kan berätta sin historia. Det är av yttersta vikt att barnet, då han eller hon kommer till mötet, förstår hur betydelsefullt det är och att det är ett brott att uppges felaktiga personuppgifter för myndigheterna. Man kan dock framhålla att det, om barnet vid ansökan om asyl har uppgett felaktiga uppgifter till myndigheterna, fortfarande kan korrigeras under intervjun eller genom en skriftlig utredning till myndigheterna.

Den undersökande myndigheten avtalar med företrädaren en tidpunkt för intervjun, varefter en kallelse till intervju vid polisen eller gränsbevakningsväsendet skickas till grupphemmet. Företrädaren strävar efter att barnet ska ha möjlighet att träffa en jurist redan före intervjun. Vid mötet med juristen kan man diskutera om det behövs ett biträde vid intervjun. Också i detta fall bör man beakta barnets åsikter. I praktiken kan det vara svårt att med kort varsel få ett biträde till intervjun därför bör man sträva efter att ordna mötet med en jurist så snart som möjligt efter att företrädaren har utsetts. Juristen får nödvändigtvis inte information om tidpunkten för intervjun och asylförhöret, och kan inte heller biträda vid dessa utan företrädarens begäran.

Utredning av identitet, resrutt och inresa i landet

Under asylförhöret utreder polisen eller gränsbevakningsväsendet den asylsökandes identitet, resrutt till Finland och inresa i landet. Företrädaren har rätt att föra talan och att be om ordet under intervjun. För att intervjun ska löpa smidigt bör man före intervjun komma överens med intervjuaren om i vilket skede företrädaren kan be om ordet. Företrädaren ombesörjer att intervjun blir en så behaglig situation för

barnet som möjligt, till exempel genom att se till att barnet inte är hungrigt eller törstigt, och att barnet har besökt toaletten innan intervjun. Företrädaren kan be om en paus under intervjun och bör också be om sådana om intervjuaren inte föreslår pauser. Tillräckligt långa pauser är viktiga, inte bara för att barnet ska orka, utan också för att säkerställa en hög kvalitet på tolkningen.

Under ett polisförhör följer man bestämmelserna om polisutredning i polislagen och vid gränsbevakningsväsendets utredning av identitet, inresa i landet och resrutt arbetar man efter vad som fastställts i förundersökningen och vad man i polisutredningen har fastställt om utredning.

I förordningen om förundersökning och tvångsmedel har separat fastställts hur barn ska behandlas under en förundersökning. I enlighet med förordningen ska barn vid förundersökning bemötas på det sätt som deras ålder och utvecklingsnivå medger. Undersökningsåtgärder som berör barn skall i möjligaste mån utföras av polismän som är väl förtrogna med denna uppgift. De flesta större polisinsatser har polismän som är väl förtrogna med förhör av minderåriga asylsökande. Även vid Helsingfors-Vanda gränsbevakningsenhet finns en utredare specialiserad på förhör av minderåriga.

Polisen eller Gränsbevakningsväsendet kan höra en i Finland bosatt vårdnadshavare eller släkting till barnet såvida detta krävs och såvida personen ger sitt samtycke till detta.

Yngre barn kan förhöras i grupphemmet. De allra yngsta barnen förhörs inte.

I början av förhöret berättar man för barnet om han eller hennes rättigheter och skyldigheter under förhöret. Polisen eller gränsbevakningsväsendet upprättar ett protokoll över förhöret med hjälp av blankettmallen U3A. På första sidan antecknar man barnets namn, födelsetid, medborgarskap och datum för inresa i landet. För utredning av identitet behövs uppgifter om för- och efternamn, också tidigare namn, kön, födelsetid och -plats, civilstånd, etnisk bakgrund, nationalitet, medborgarskap, religion, yrke, adress i hemlandet och i Finland, utbildning, språkkunskaper, arbetsplatser, social bakgrund och värnplikt. Man antecknar också personuppgifter och vistelseort för familjemedlemmar och övriga som bor i samma hushåll. Även uppgifter om barnets avlidna och/eller saknade familjeuppgifter bör antecknas i protokollet. Vid förhör med en minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare bör man fästa särskild uppmärksamhet vid personuppgifterna för personer som har bott i samma hushåll och deras nuvarande vistelseort samt vid barnets levnadsförhållanden i hemlandet eller i det permanenta bosättningslandet. Dessutom bör man komma ihåg att barnets vårdnadshavare inte alltid är barnets biologiska förälder. Man bör dessutom utreda uppgifterna för andra personer som barnet har haft ett nära förhållande till under sitt liv.

För att bevaka en ensamkommande asylsökandes intressen bör Migrationsverket i mån av möjlighet sträva efter att utan dröjsmål spåra hans eller hennes föräldrar eller annan person som faktiskt har ansvarat för hans eller hennes omvårdnad. I och med spåringskyldigheten har utredningen av identitet, boendeförhållanden samt familjeförhållanden i den utredning som utförs av polisen eller gränsbevakningsväsendet alltmer betonats.

Om företrädaren har uppgifter om att barnet har en i Finland bosatt släkting bör han eller hon säkerställa att detta antecknas i protokollet. Det är särskilt viktigt att utredningen om släktingens personuppgifter och vistelseort i Finland utreds då barnet har anlänt till Finland efter att tidigare ha ansökt om asyl i ett annat EU-land.

Många asylsökande har inte med sig något dokument som kan styrka deras identitet, som pass, födelseattest eller motsvarande.

Då det gäller minderåriga asylsökande är man ofta tvungen att ställa preciserade frågor, särskilt om tidpunkter och platser. Ofta måste frågorna utformas så att barnet förstår vad man vill ha svar på.

Man ber barnet berätta vilken väg och på vilket sätt barnet har rest från utflyttningslandet till Finland. Myndigheterna antecknar i protokollet alla resans etapper, punkt för punkt, de transportmedel som har använts samt uppgifter om eventuella människosmugglare. En stor del av barnen har med människosmugglares hjälp skickats till Europa från sitt hemland. Människosmugglarna och familjen har med stor sannolikhet förbjudit barnet att för myndigheterna uppge information om människosmugglaren. Företrädaren bör försöka få barnet att lita på att han eller hon sanningsenligt kan berätta om detta utan att barnet eller barnets familjemedlemmer får problem.

Polisen eller gränsbevakningsväsendet utreder inte huvudsakligen de orsaker som har lett till att den asylsökande har lämnat sitt hemland. Grunderna för asyl utreds alltså enbart i stora drag, eftersom det är Migrationsverkets uppgift att utreda de orsaker som har lett till barnet har lämnat sitt hemland eller det permanenta bosättningslandet. Dock frågar man om barnets inställning till en eventuell avvisning och förbud att resa in i landet på nytt. Frågan kan kännas mycket förbryllande och skrämmande för ett barn, varför det är viktigt att berätta för barnet att myndigheterna är skyldiga att ställa de här frågorna till alla som ansöker om internationellt skydd.

Alla frågor som ställs till barnet och alla svar han eller hon ger antecknas i protokollet. I slutet av intervjun läser tolken upp protokollet för barnet på barnets modersmål. Företrädaren övervakar att de uppgifter som har antecknats i protokollet är korrekta och att barnets svar antecknas i sin helhet. Om ett biträde inte finns närvarande under intervjun kan företrädaren själv föra anteckningar med hjälp av vilka man kan kontrollera hur intervjun har genomförts. Företrädaren har rätt att under intervjun föra talan och kräva korrigerings av protokollet.

Om man inte går med på en korrigerig, bör företrädaren kräva att detta antecknas i protokollet. Om det mellan intervjuaren och företrädaren uppstår meningsskiljaktigheter angående korrigeringar eller hur intervjun framskrider bör dessa meningsskiljaktigheter lösas utan att barnet är närvarande. I dessa fall kan man be om en paus under vilken man kan utreda saken medan barnet befinner sig i ett annat rum. Intervjuarens uppgift är att utreda eventuella motstridigheter i barnets berättelse genom att följa bestämmelserna i lagen om förundersökning och med beaktande av barnets utvecklingsnivå. Med tanke på att man bör fatta rätt beslut är det väsentligt att man löser meningsskiljaktigheterna. Om företrädaren och intervjuaren inte kan komma överens, t.ex. om anteckningar i protokollet, bör företrädaren att ta kontakt med barnets juridiska biträde.

Det är alltid bra att komma ihåg att det är i barnets intresse att stämningen under intervjun hålls så bra som möjligt.

Efter att protokollet har justerats skriver barnet under varje sida. Då det gäller barn i åldern 15 år skriver också företrädaren under varje sida. På sista sidan antecknas tidpunkten för intervjun, hur lång tid den tog, och den asylsökande, företrädaren, intervjuaren, tolken och ett eventuellt biträde undertecknar det.

Om ett biträde inte deltar i intervjun bör företrädaren se till att förhörsprotokollet med bilagor så snart som möjligt skickas till juristen.

Rättsmedicinsk bestämning av ålder

Ibland är åldern på ett barn eller en ungdom som ansöker om asyl oklar. Få barn eller ungdomar kan uppvisa ett tillförlitligt identitetsbevis. Barnet eller den unga personen kan komma från ett land där det i praktiken är omöjligt att erhålla personliga dokument, eller så kan orsaken vara att han/hon eller föräldrarna har utsatts för förföljelse av myndigheterna. Många, särskilt yngre barn, känner inte ens till sin ålder. Människosmugglare eller vårdnashavare som har hjälpt barnet att fly från hemlandet kan ha beordrat barnet att uppträda som yngre eller äldre än vad de egentligen är. Om polisen eller gränsbevakningsväsendet anser att den ålder barnet uppger inte är korrekt kan de kräva en rättsmedicinsk bestämning av åldern. I Finland sker en rättsmedicinsk bedömning av åldern genom undersökningar av tändernas och handledernas ålder. För undersökningen krävs företrädarens tillstånd, samt för barn över 15 år även barnets tillstånd. Den rättsmedicinska bestämningen av ålder är en sakkunnig persons bedömning av det kalenderår personen är född, och det slutgiltiga beslutet i ärendet fattas av myndigheterna. Om den rättsmedicinska bestämningen av åldern avviker från den ålder den asylsökande själv har uppgett har han/hon och företrädaren rätt att anmäla sin åsikt i ärendet. Bestämningen av ålder kommer i fortsättningen att regleras i lag. Efter det att lagen har trätt i kraft bör företrädaren att bekanta sig med den eller fråga en jurist, polisen eller Migrationsverket.

Före asylförhöret

Efter att polisen eller gränsbevakningsväsendet har gjort den intervju som berör utredning av identitet, resrutt och inresa i landet överförs behandlingen av asylansökan till Migrationsverket.

Om barnet inte ännu har träffat ett rättsbiträde bör ett sådant möte ordnas senast före asylförhöret.

Migrationsverkets samordnare för asylförhör utreder eventuella lämpliga datum för asylförhöret. Företrädaren bör i god tid meddela koordinatören för asylförhör om ett biträde eller en socialarbetare avser att närvara vid förhöret med barnet. För att ordna asylförhöret krävs att tidtabellerna för flera aktörer stämmer överens, varför det är ytterst viktigt att samordnaren för asylförhöret i god tid har tillgång till kontaktuppgifterna för alla som deltar i asylförhöret. Man bör på förhand förhandla med den överinspektör som utför asylförhöret om man vill att andra personer ska delta i förhöret med barnet (släkting, handledare, skolbiträde mm.)

Företrädaren bör överväga vilket antal deltagare i förhöret som är lämpligast för barnet. Barnet kan uppleva det som ångestfyllt om alltför många personer deltar i asylförhöret. Å andra sidan kan närvaron

av en släkting eller grupphemmetts handledare göra att barnet känner sig tryggt med situationen och vågar prata om svåra saker.

Företrädaren kan också framföra en önskan om den tolk som ska användas under förhöret till samordnaren för asylförhöret.

En minderårig asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare intervjuas inom resultatområdena Uleåborg, Imatra, Saimen (Villmanstrand) samt Helsingfors. Företrädaren bör på förhand utreda trafikförbindelserna och ämbetsverkets adress för att asylförhöret ska kunna inledas enligt plan. Företrädaren bör också ha med sig telefonnumret till samordnaren för asylförhöret, till vilket han/hon vid behov kan ringa.

Företrädaren bör säkerställa att barnet får med sig allt det behöver från grupphemmet inför asylförhöret, till exempel mellanmål, matpengar, värktabletter, taxisedel mm.

Migrationsverkets asylförhör

Migrationsverkets uppgift är att utreda orsakerna till att barnet har varit tvunget att lämna sitt hemland eller stadigvarande bosättningsland samt orsakerna till att barnet inte kan återvända till sitt hemland eller stadigvarande bosättningsland. Under ett asylförhör är man ofta tvungen att kontrollera frågor som berör barnets identitet, släktförhål-

landen och levnadsförhållanden. Asylförhöret utgör den centralaste, enskilda delen av asylförfarandet. Under asylförhöret utreder man även andra skäl för uppehållstillstånd, t.ex. familjeband, arbets- eller studieskäl.

Migrationsverket har i samarbete med Rädda Barnen rf år 2001 utarbetat anvisningar för intervju med minderåriga asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare. Asylförhöret med minderåriga asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare utförs av en överinspektör specialiserad på förhör med minderåriga asylsökande.

Innan asylförhöret inleds berättar överinspektören för barnet om orsaken till förhöret, avsikten med det och varför det är nödvändigt. Man berättar om hur förhöret kommer att genomföras och vilken roll de olika personerna som finns närvarande har. Man klargör tolkens uppgifter och den tystnadsplikt som gäller för alla närvarande. Företrädaren och det eventuella biträdet kommer överens med intervjuaren om i vilket skede av förhöret de kan ställa tilläggsfrågor. Grupphemmets socialarbetare kan delta i förhöret och har också rätt att framföra sin åsikt om barnets bästa. Om socialarbetaren inte personligen deltar i förhöret bör han/hon lämna in ett skriftligt utlåtande om barnets bästa till Migrationsverket. Om socialarbetarens utlåtande inte har inkommit till Migrationsverket innan förhöret kan företrädaren ge utlåtandet i samband med förhöret.

Företrädaren kan be överinspektören om att få se de dokument som berör barnet. För att inte störa förhörssituationen bör företrädaren dock bekanta sig med dokumenten utanför det egentliga förhöret, till exempel under en paus.

Man läser upp uppgifterna på protokollets pärm för barnet samt berättar om de rättigheter och skyldigheter han/hon har under förhöret.

Då förhöret inleds måste företrädaren se till att man i protokollet antecknar hur förhöret fortlöper samt uppgifter som berör hur väl barnet orkar med förhöret, till exempel om barnet har blivit tidigt väckt inför resan, om det har kunnat sova natten före förhöret eller om det har varit särskilt oroligt inför förhöret. Trötthet och fysiskt eller psykiskt illamående kan påverka barnets förmåga att svara på frågorna eller koncentrera sig på granskningen av protokollet i slutskedet av intervjun. Beslutet om asyl kan göras av någon annan än intervjuaren, och på samma sätt kan protokollets innehåll vid ett eventuellt överklagande bedömas av en annan person. Därför är det viktigt att asylförhöret i sin helhet beskrivs i protokollet.

Migrationsverket använder vid förhören särskilda förhørsprotokoll som har utarbetats för asylförhör med minderåriga. Det finns speciella mallar för barn under 15 år och barn över 15 år. Beroende på barnets utvecklingsnivå kan blanketten som är avsedd för erfarenheter som berör grunderna för ansökan om asyl då det gäller barn över 15 år även användas för barn mellan 12 och 14 år som har anlänt utan vårdnads-

havare. Asylförhöret kan ta hela dagen, och ibland kan det hända att man inte under en dag hinner gå igenom alla frågor. Då måste man avsätta ytterligare en dag för att fortsätta förhöret. Eftersom det är fråga om en händelse som är av yttersta vikt för barnets framtid är det viktigt att alla fakta som är väsentliga för ärendets avgörande har utretts ordentligt. Företrädaren bör se till att barnet under förhöret klarar av att så utförligt som möjligt berätta vad som har skett, till exempel genom att tillräckligt ofta hålla pauser. Barnet vågar kanske inte själv be om en paus eller vill kanske fortsätta så länge som möjligt för att igen så snabbt som möjligt kunna lämna förhöret. Om barnet till exempel på ett tydligt sätt verkar påskynda förhöret kan företrädaren föreslå en paus och kontrollera om barnet vill ha något att äta eller dricka, eller om barnet i övrigt inte mår bra. Ibland kan det hända att barnet inte tillräckligt utförligt orkar berätta om vad som hänt honom/henne eller får så starka känsloutbrott att förhöret på grund av detta måste fortsättas vid en annan tidpunkt.

Företrädaren kan redan innan förhöret berätta för barnet att man under förhöret får visa känslor och att det inte gör något om man gråter. Då kan man ta en paus. Det viktigaste är att man berättar om och behandlar det som har hänt barnet och barnets familj.

Det är också viktigt att man håller tillräckligt många pauser med tanke på en lyckad och övergripande tolkning. Om företrädaren eller barnet vill använda sig av tolk under pauserna bör man separat komma överens om detta med tolken och intervjuaren. Om man behöver tolk under pauserna kan man på förhand komma överens om vilken fråga som ska tolkas och därefter hålla den planerade pausen. Det är ytterst viktigt att tolken inte behöver tolka under sin egen paus.

Migrationsverket frågar om företrädarens och barnets åsikt om att spåra familjemedlemmar. Om företrädaren känner till faktorer på basis av vilka det inte är i barnets intresse att spåra familjemedlemmar bör han/hon informera intervjuaren om detta. Migrationsverket har i vilket fall som helst rätt att spåra familjemedlemmar, men detta görs inte alltid. Företrädaren kan be Finlands Röda Kors inleda en personsökning för att hitta familjemedlemmar, om barnet så önskar. Personsökningen kan ta mycket lång tid, varför det är viktigt att man inleder sökningen i ett så tidigt skede som möjligt. Personsökningen leder inte alltid till resultat och företrädaren bör också berätta detta för barnet.

Om Finlands Röda Kors har inlett personsökningen innan asylförhöret måste företrädaren meddela detta till Migrationsverket. Om barnet på annat sätt fått kontakt med en tidigare saknad vårdnadshavare bör företrädaren meddela detta till Migrationsverket.

Vid slutet av förhöret granskas protokollet och då har barnet och företrädaren rätt utföra nödvändiga korrigeringar och preciseringar. Om företrädaren anser att någon punkt i protokollet är oklar bör frågan utredas innan protokollet undertecknas. Intervjuaren ger en be-

dömning av den tidsplan som behövs för beslutet och detta antecknas i protokollet. Den asylsökande undertecknar varje sida och den sista sidan undertecknas också av företrädaren, intervjuaren, tolken och ett eventuellt biträde. Då det gäller protokoll för barn under femton år undertecknas varje sida av företrädaren och barnet. Företrädaren erhåller också en kopia av protokollet.

För att utreda ärendet kan Migrationsverket, vid sidan av barnet, också höra barnets i Finland bosatta släkting eller vän, om dessa ger sitt samtycke och man anser att detta är i barnets intresse. Man berättar alltid barnets företrädare om samtycke för hörande av barnets släkting eller vän. Släktingen eller vännen kan ha uppgifter om barnets familj och levnadsförhållanden som barnet inte är medvetet om eller klarar av att berätta. Hörandet kan dessutom ge information om var barnets familj befinner sig, utifrån vilken man kan besluta om en mer exakt spårning.

Före beslutet

Efter asylförhöret vid Migrationsverket ska företrädaren ta kontakt med ett rättsligt biträde såvida denne inte har närvarit under förhöret. En kopia av förhørsprotokollet bör inlämnas till biträdet så snabbt som möjligt efter förhöret. En jurist kan, efter att han/hon har bekantat sig med protokollet, bedöma om man behöver inlämna en tilläggsutred-

ning till Migrationsverket. En tilläggsutredning kan inlämnas till Migrationsverket fram tills det att beslutet fattas. Nödvändiga tilläggsutredningar kan till exempel utgöras av dokument som fastställer identiteten, läkarutlåtanden, eller bevis på att barnet eller hans/hennes familj har utsatts för förföljelse. Företrädaren kan själv till Migrationsverket inlämna tilläggsutredningar som berör ärendet och uppgifter som kommit till hans/hennes kännedom och som enligt hans/hennes åsikt är i barnets intresse. Om barnet har ett rättsligt biträde bör tilläggsutredningarna inlämnas via denne.

Delgivning av beslutet

Efter att Migrationsverket har fattat beslut angående ansökan om asyl skickas beslutet till polisen på barnets vistelseort för delgivning. Polisen skickar en kallelse till barnet och företrädaren för delgivning av beslutet samt ombesörjer att en tolk finns närvarande. Om den asylsökande inte har uppnått myndig ålder bör företrädaren alltid närvara då beslutet delges. Företrädaren kan inte ge någon annan person fullmakt att närvara vid delgivningen.

Till Migrationsverkets beslut bifogas skriftliga anvisningar för överklagande. Om man vill överklaga beslutet bör företrädaren reservera tid hos en jurist. Det är bra att skicka beslutet till juristen på förhand så att han/hon kan bekanta sig med det. Juristen bedömer om det finns grund för överklagan. Överklagan bör inlämnas till Helsingfors förvaltningsdomstol inom 30 dagar från delgivningen. Den utsatta tiden om 30 dagar inleds alltså från och med datumet för delgivningen, inte datumet för beslutet. Barnet har rätt att i Finland vänta på Helsingfors förvaltningsdomstols beslut.

Om beslutet dock har fattats som påskyndat förfarande eller om beslutet gäller för avvisande till annat land som tillämpar Dublinförordningen kan avvisandet genomföras mycket snabbt. I detta fall bör man i samband med överklagan separat vid Helsingfors förvaltningsdomstol ansöka om att avvisandet inte genomförs. Om förvaltningsdomstolen fattar beslut om att avvisningen inte ska genomföras får barnet stanna i Finland till domstolen har bedömt ärendet på nytt eller fattat ett slutgiltigt beslut. I de fall företrädaren inte är helt säker på om det gäller ett beslut som kan genomföras direkt eller ett s.k. normalt beslut, bör han/hon kontrollera saken med polisen eller biträdet.

Beslutet delges endast till den asylsökande och företrädaren. Beslutet skickas inte det rättsliga biträdet till kännedom. Företrädarens uppgift är att ta kontakt med biträdet och berätta om beslutets innehåll. Om man vill överklaga beslutet måste företrädaren se till att man i god tid reserverar tid hos en jurist så att juristen hinner träffa barnet och företrädaren samt utarbeta överklagan innan tidsfristen för överklagan har löpt ut.

Positivt beslut

Då Migrationsverket beviljar barnet asyl i Finland eller beviljar uppehållstillstånd på andra grunder går företrädaren igenom beslutet med barnet. Man kan också överklaga ett positivt beslut vid Helsingfors förvaltningsdomstol. Företrädaren måste i vilket fall som helst utföra de åtgärder som berör barnets uppehållstillstånd. För att erhålla en finländsk personbeteckning måste barnet registreras vid magistraten och företrädaren måste underteckna ansökan om hemkommun. För person som har beviljats uppehållstillstånd och har fyllt 17 år uppgörs vid arbetskrafts- och näringscentralen en integrationsplan, som undertecknas av företrädaren. Om barnet inte har ett giltigt pass från sitt hemland och han/hon inte heller kan få ett sådant, ansöker företrädaren på polisstationen, tillsammans med barnet, om ett främlingspass för honom/henne. Ett barn som har beviljats asyl får ett resedokument för flykting. Upphållstillståndet antecknas i passet eller i resedokumentet för flykting. Barnet kan också anhålla om ett finländskt identitetsbevis om barnets identitet med säkerhet har kunnat fastställas. Dessutom ser företrädaren till att barnet omfattas av det finländska socialskyddet, dvs. att man också måste göra ett besök på FPA.

Ett barn som har beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd, ett s.k. A-tillstånd (asyl, uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd, uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd eller uppehållstillstånd av individuella mänskliga orsaker), kan med stöd av uppvisade familjeband ansöka om uppehållstillstånd i Finland för sina familjemedlemmar. Finlands representation i utlandet hör familjemedlemmarna. Men kan utföra dna-test på barnet och familjemedlemmar som ansöker om uppehållstillstånd för att fastställa släktskap.

Om barnet har erhållit uppehållstillstånd på grund av individuella mänskliga orsaker är ansökan om familjeåterförening avgiftsbelagd. Företrädaren kan fråga socialarbetaren om man för ansökningsavgifterna kan bevilja utkomststöd enligt prövning.

Ansökan om familjeåterförening ska lämnas in omedelbart efter att barnet har beviljats uppehållstillstånd och erhållit en personbeteckning. Om barnet har hunnit fylla 18 år innan beslutet om asyl har fattats är en familjeåterförening inte längre möjlig. En familjeåterföreningsprocess kan vara mycket långvarig och man bör förbereda barnet på att väntan kan bli lång.

Överklagan till Helsingfors förvaltningsdomstol och Högsta förvaltningsdomstolen

Den asylsökande har rätt att överklaga Migrationsverkets beslut vid Helsingfors förvaltningsdomstol. Den asylsökande kan själv, eller vanligtvis med hjälp av en jurist, överklaga beslutet. Helsingfors förvalt-

ningsdomstol behandlar överklagan och fattar ett beslut i ärendet. Förvaltningsdomstolen kan vid behov ordna en muntlig behandling av ärendet, där man kan höra sakägarna, vittnen och sakkunniga. Den muntliga behandlingen är en del av utredningen av ärendet, som kan fortsätta efter den muntliga behandlingen. Beslutet fattas senare vid förvaltningsdomstolens session.

Muntliga behandlingar ordnas dock ytterst sällan i ärenden som gäller asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare.

Man har ännu rätt att vid Högsta förvaltningsdomstolen ansöka om tillstånd att överklaga förvaltningsdomstolens negativa beslut. Om Högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd kan den på samma sätt som Helsingfors förvaltningsdomstol ordna en muntlig behandling i ärendet. En muntlig behandling i ärendet fortlöper på samma sätt som i Helsingfors förvaltningsdomstol.

Avvisning

Ett minderårigt barn som har anlänt utan vårdnadshavare kan endast avvisas till sitt hemland i de fall man har säkerställt att barnet kommer att tas emot på lämpligt sätt i sitt hemland. På detta sätt säkerställer man att barnet får den trygghet och omvårdnad som krävs för hans eller hennes väl. I praktiken bör det i barnets hemland då finnas en vårdnadshavare eller åtminstone ett barnhem eller annan institution som kan ta hand om barnet. Såvida Migrationsverket inte beviljar uppehållstillstånd och Helsingfors förvaltningsdomstol inte heller häver beslutet, avvisas barnet till sitt hemland, permanenta bosättningsland eller till det land som ansvarar för behandlingen av ärendet. Då ligger det i barnets intresse att förklara detta för barnet och tillsammans gå igenom frågan och på så sätt mentalt förbereda honom/henne inför avvisningen.

Dublinförfarandet

Dublinförfarandet är ett förfarande i enlighet med förordningen om fastställande av ansvar, enligt vilken endast en medlemsstat i EU, inklusive Norge, Island och Schweiz, ansvarar för behandlingen av ansökan om asyl.

Utgångspunkten är att även en minderårigs ansökan om asyl behandlas av ett land, som fastställs i enlighet med förordningen om fastställande av ansvar. Om det framgår att barnet har varit asylsökande i ett annat EU-land eller i Norge, Island eller Schweiz, eller om barnet har en familjemedlem som är lagligt bosatt i något av de ovan nämnda länderna, gäller som huvudregel att Migrationsverket inte utreder hans/hennes ansökan i Finland. När det gäller ansökningar från personer under 14 år tillämpas inte Dublinförfarandet, utan ansökan behandlas i Finland. Orsaken till den här gränsdragningen är att fingeravtryck för yngre barn ännu inte sparas i Eurodac-systemet.

För behandling av ansökan om asyl som gäller minderåriga som har anlänt utan vårdnadshavare ansvarar det land där någon av barnets familjemedlemmar är lagligt bosatt, såvida detta är i barnets intresse. Om barnet inte har någon familjemedlem i något av dessa länder ansvarar det land där barnet först har ansökt om internationellt skydd för behandlingen av ansökan om asyl. I enlighet med utlänningslagen anses familjemedlem utgöras av personens i Finland bosatta make/maka, samt ogift barn under 18 år, vars vårdnadshavare utgörs av i Finland bosatt person eller dennes make/maka. Om den i Finland bosatta personen är ett minderårigt barn är familjemedlemmen barnets vårdnadshavare. Som familjemedlem anses också person av samma kön i de fall partnerskapet är nationellt registrerat.

Om barnet har släktingar i ett annat land som tillämpar Dublinförfarandet bör barnet återförenas med dem, såvida detta inte strider mot barnets intressen.

Dessutom kan ett land som tillämpar förfarandet ta upp ärendet till behandling även om landet inte ansvarar för behandlingen.

När det gäller minderåriga asylsökande som har anlänt utan vårdnadshavare är det alltså väsentligt om han/hon har en familjemedlem i en annan medlemsstat eller i vilket land han/hon först har ansökt om asyl. Det senare fallet avviker från förfarandet gällande vuxna asylsökande. När det gäller vuxna sökanden fastställs det land som innehar ansvaret med stöd av artiklarna 7-14 i förordningen om fastställande av ansvar. Ett annat land kan på så sätt ha ansvar för behandling av ärendet om till exempel en asylsökandes familjemedlem är flyktning eller asylsökande i ett annat land som tillämpar förordningen. Fastställandet av ansvar beror också på i vilket av de länder som tillämpar förordningen den asylsökande första gången har ansökt om asyl, eller på om något av dessa länder har beviljat honom/henne visum eller uppehållstillstånd, eller på om han/hon har anlänt till Finland via något av de ovan nämnda länderna, eller på om man har konstaterat att personen olagligen har vistats i något av de ovan nämnda länderna.

Ibland kommer det under asylförfarandet fram att en person som har registrerats som minderårig utan vårdnadshavare har registrerats som vuxen i ett annat land som tillämpar förordningen, antingen då han/hon har ansökt om asyl eller i ett annat sammanhang som påvisar ansvaret för ärendets behandling till ett annat land. Om en person som har ansökt om asyl i Finland som minderårig inte har uppvisat något officiellt dokument för identifiering har den sökande i allmänhet på basis av det födelsedatum han/hon har uppgett i det första landet eller i det första land där han/hon har registrerats ansetts vara en vuxen asylsökande. Den sökande har i princip vid beslutsfattandet även ansetts vara vuxen då han/hon har konstaterats vara vuxen på basis av en rättsmedicinsk bestämning av åldern.

Vid beslutet tar man i detta fall hänsyn till det faktum att den sökande har gett motstridiga uppgifter om sin ålder. Om den sökande i Dublinprocessen anses vara vuxen eller minderårig grundar sig dock på den helhetsbedömning man har gjort under skedet för beslutsfattande, då man beaktar alla enskilda fakta som en helhet. Saker som beaktas är bl.a. den ålder den sökande har uppgett i andra medlemsländer, särskilt i det första, eventuella beslut i andra länder gällande vilket land som ansvarar för ärendet, utredningsdokument för bestämning av ålder, eventuellt resultat för rättsmedicinsk bestämning av ålder, osv.

Offer för människohandel

Bland de minderåriga asylsökande som anländer utan vårdnadshavare kan också finnas barn som fallit offer för människohandel. Barnet kan ha tvingats tigga, arbeta som hemhjälp eller blivit sexuellt utnyttjat mot betalning i mat och bostad. Barn värvas också som soldater och knarkkurirer. Detta kan ha skett i barnets hemland men ofta även under resan, efter att barnet har lämnat hemlandet. Då man fastställer om någon har fallit offer för människohandel utgörs ett viktigt bevis av att offret har utnyttjats av förövaren eller att någon har haft ekonomisk nytta av situationen. Offret kan också ha svårt att berätta om vad som har skett för att han/hon har skamkänslor. Om företrädaren upptäcker något som tyder på människohandel bör frågan omedelbart tas upp med polisen, socialarbetaren och juristen.

Minderårigas tagande i förvar

Polisen eller gränsbevakningsväsendet kan, med stöd av utlänningslagen, fatta beslut om att ta minderårig asylsökande som har anlämt utan vårdnadshavare i förvar. Den polisman eller representant för Gränsbevakningsväsendet som framför förslaget tar kontakt med socialjouren och ber om socialmyndigheternas åsikt i frågan. Socialmyndigheternas åsikt antecknas i beslutet om tagande i förvar. Om barnet tas i förvar i samband med inresa i landet eller ansökan om asyl, bör tingsrätten som påskyndat förfarande utse en företrädare för barnet. Ofta utses en företrädare på samma gång som man i rätten behandlar ärendet om tagande i förvar. Om barnet tas i förvar i samband med avvisningsförfarandet tar den myndighet som har fattat beslutet kontakt med företrädaren.

Företrädaren bör i samarbete med socialjouren till exempel överväga möjligheten att barnet inte placeras i en förvarsenhet utan på en "sluten" avdelning vid en barnskyddsinstitution.

I tingsrätten ordnas en tvångsmedelssession inom fyra dagar efter beslutet om tagande i förvar. Om tagandet i förvar fortsätter måste

ärendet behandlas i rätten i intervall om två veckor. Företrädaren bör närvara vid rättegången och han/hon har rätt att framföra sin åsikt under rättegången.

Förvarsenheten är en sluten enhet som är kopplad till Krämertskog mottagningscentral i Helsingfors. Förvarsenheten är inte ett fängelse och personalen består av handledare som huvudsakligen är utbildade inom socialvården. Barnet har rätt att ta emot besök under förvarstiden.

Tystnadsplikt

I lagen om förmyndarverksamhet finns bestämmelser gällande företrädarens tystnadsplikt. Enligt lagens får företrädaren inte röja sådant som han/hon har fått veta på grund av sina uppgifter och som till skydd för en enskild persons integritet ska hemlighållas.

Företrädaren får, enligt eget omdöme, röja uppgifter som ska hemlighållas, till exempel uppgifter om barnets hälsotillstånd till de myndigheter som behandlar barnets ärende. Även i detta fall måste företrädaren först diskutera frågan med barnet.

I de fall företrädaren sköter ärendet via e-post till Migrationsverket är det, med tanke på datasekretessen, skäl att i stället för barnets namn endast uppge barnets kundnummer. På detta sätt undviker man att skicka barnets personuppgifter som ett oskyddat e-postmeddelande.

Information

Dokument som gäller barnets internationella skydd är offentliga för parterna. Företrädaren har också rätt att få ta del av sekretessbelagda dokument som berör barnet. Undantag från detta är endast sådana dokument som inte ens sakägaren får ta del av. I praktiken utgörs dessa dokument enbart av utredningar som har utförts av Skyddspolisens, och endast i den utsträckning de anses sekretessbelagda med tanke på nationens säkerhet.

Byte av jurist

Samarbetet mellan företrädaren, barnet och juristen bör vara grundat på förtroende. Om samarbetet med det rättsliga biträdet inte fungerar och om företrädaren inte anser att dennes arbete är tillfredsställande, bör företrädaren diskutera frågan med mottagningscentralen. Företrädaren har rätt att byta jurist, men man bör först, i mån av möjlighet, komma överens med mottagningscentralen om detta. Om man byter jurist bör man naturligtvis meddela det biträde som tidigare har skött ärendet. Biträdet överlåter barnets dokument till företrädaren eller på begäran, och med fullmakt av företrädaren, till den nya juristen.

Avslutande av företrädarens uppdrag

Företrädarens uppdrag upphör automatiskt då barnet uppnår myndig ålder. Företrädaren överlämnar då alla dokument som berör barnet till honom/henne själv. Då barnet, på basis av en rättsmedicinsk bestämning av ålder, konstateras vara myndigt, upphör dock inte företrädarens uppdrag automatiskt förrän tingsrätten befriar företrädaren från uppdraget.

Företrädaren kan också själv av tungt vägande skäl ansöka om uppdraget som företrädare, varvid man utser en ny företädare för barnet.

Ett tungt vägande skäl kan till exempel vara en orsak som hänför sig till företrädarens eget hälsotillstånd, eller att barnet eller företrädaren flyttar till annan ort, vilket leder till att avstånden blir oskäligt långa.

Uppdraget som företrädare genom en separat ansökan om barnets föräldrar anländer till landet, såvida detta inte strider mot barnets intressen.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Asyl

Asyl beviljas om den sökande lämnat sitt hemland eller sitt permanenta boplatserland på grund av att han/hon har skäl att frukta förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk uppfattning. Asyl betyder alltså att den asylsökande uttryckligen är i fara på grund av ovan nämnda personliga orsaker. Det förutsätts också att den sökande på grund av sin rädsla inte vill använda sig av det landets skydd. Den person som har erhållit asyl har flyktingstatus i Finland.

Uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd

Om förutsättningarna för att få asyl inte uppfylls kan den person som ansöker om internationellt skydd ändå beviljas uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd. Uppehållstillstånd beviljas om den sökande i sitt hemland eller sitt permanenta boplatserland hotas av dödstraff, avrättning, tortyr eller någon annan behandling eller bestraffning som är omänsklig eller kränker människovärdet. Likaså beviljas tillstånd om den sökande på grund av allvarlig och personlig fara som föranleds av väpnad konflikt inte kan återvända till sitt hemland eller sitt permanenta boplatserland. Den väpnade konflikten kan ha sin grund i en internationell konflikt eller konflikter inom landet.

Uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd

Om förutsättningarna för att få asyl eller alternativt skydd inte uppfylls kan den person som ansöker om internationellt skydd ändå beviljas uppehållstillstånd på grund av humanitärt skydd. Uppehållstillstånd beviljas om den sökande inte kan återvända till sitt hemland eller sitt permanenta boplatserland på grund av att det inträffat en miljökatastrof där, eller på grund av att säkerhetsläget i landet är dåligt till följd av en väpnad konflikt eller en allvarlig situation för de mänskliga rättigheterna.

UPPEHÅLLSTILLSTÅND PÅ ANDRA GRUNDER

Uppehållstillstånd på grund av individuella mänskliga orsaker

Ett kontinuerligt uppehållstillstånd beviljas om det med hänsyn till sökandens hälsotillstånd, de band som knutits till Finland eller av några

andra individuella humanitära skäl är uppenbart oskäligt att vägra honom eller henne uppehållstillstånd. Här tar man främst hänsyn till de förhållanden som han eller hon skulle hamna i sitt hemland eller hans eller hennes sårbara ställning.

Uppehållstillstånd till offer för människohandel

Offer för människohandel som vistas i Finland beviljas huvudsakligen ett tillfälligt uppehållstillstånd. Förutsättningarna för detta är att hans eller hennes vistelse i Finland är motiverad med tanke på förundersökning eller rättegång om människohandel, att han eller hon är beredd att samarbeta med myndigheterna i syfte att ställa de personer som misstänks för människohandel inför rätta och att han eller hon inte längre har några band till de misstänkta personerna. Om offret för människohandel befinner sig i en särskilt sårbar ställning kan fortsatt uppehållstillstånd beviljas oberoende av om han eller hon samarbetar med myndigheterna.

Tillfälligt uppehållstillstånd på grund av att utresa från landet förhindrats (s.k. B-tillstånd)

Ett tillfälligt uppehållstillstånd beviljas om den sökande av tillfälliga hälsoskäl inte kan återsändas till sitt hemland eller sitt permanenta boplatansland eller om det i praktiken är omöjligt att avlägsna honom eller henne ur landet. En person som har beviljats tillfälligt uppehållstillstånd på grund av att utresa från landet förhindrats har inte rätt till familjeåterförening.

TYP AV UPPEHÅLLSTILLSTÅND

I ett kontinuerligt uppehållstillstånd antecknas bokstavskoden A. Tillståndet, som beviljas på grund av flyktingstatus eller alternativt skydd, beviljas först för fyra år. Efter att personen har vistats i Finland fyra år i sträck blir uppehållstillståndet permanent (P), såvida orsakerna till uppehållstillståndet ännu är giltiga.

Ett kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av flyktingstatus beviljas först för ett år, och i de fall orsakerna till tillståndet kvarstår, i allmänhet för tre år. Efter vistelse med kontinuerligt uppehållstillstånd under fyra år blir tillståndet permanent.

Ett tillfälligt uppehållstillstånd beviljas för högst ett år åt gången. Efter att personen har vistats i landet två år i sträck beviljas ett kontinuerligt uppehållstillstånd i de fall de omständigheter som gällde vid beviljandet av det tidigare tidsbundna uppehållstillståndet fortfarande gäller.

